

Михайлишин А.І.
Коровчук Ю.І.

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника»
Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра міжнародних
економічних відносин

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ для підготовки курсових робіт з навчальної дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України»

м. Івано-Франківськ
2019

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

**Кафедра міжнародних
економічних відносин**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для підготовки курсових робіт з навчальної дисципліни
«Міжнародна економічна діяльність України»**

**Івано-Франківськ
2019 р.**

УДК 339.5

ББК

Методичні рекомендації для підготовки курсових робіт з навчальної дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України» для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» / [уклад. Михайлишин Л.І., Коровчук Ю.І.] – Івано-Франківськ : ПП «Талія», 2019. – 49 с.

Укладач: *Лілія Іванівна Михайлишин, д.е.н, доц.
Юрій Іванович Коровчук, ст. викл.*

Відповідальний за випуск: *Лілія Іванівна Михайлишин, д.е.н, доц.,
завідувач кафедри міжнародних економічних відносин*

Рецензенти: *Васильченко С. М. – к.е.н., доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”;
Калініна С.П. – д.е.н., професор, проф. кафедри управління персоналом та економіки праці Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України;*

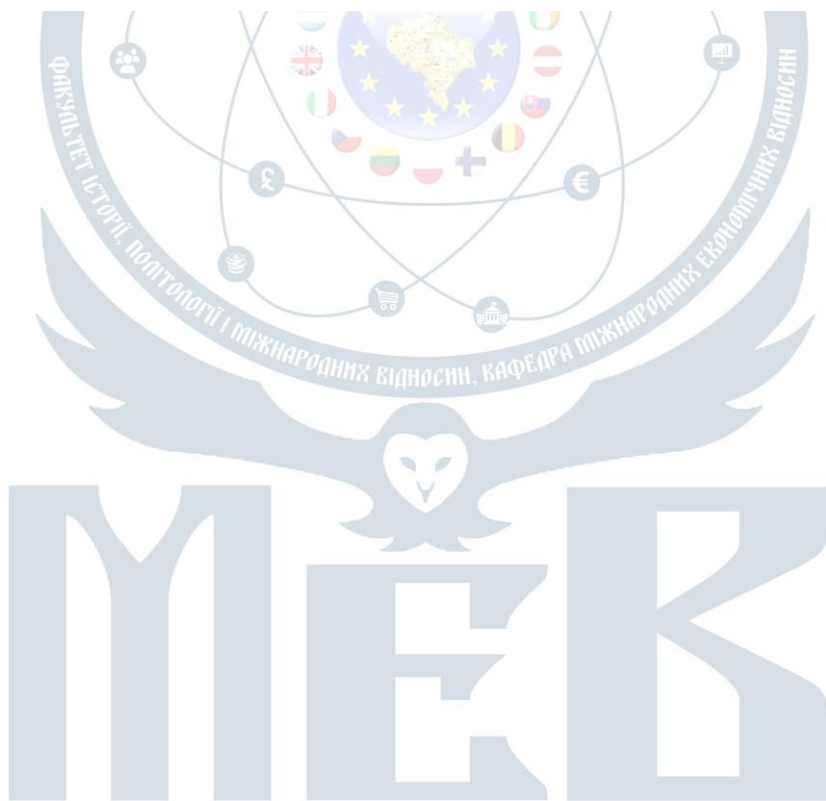
*Схвалено
на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин
(протокол № 1 від «28» серпня 2018 р.)
Оновлено, доповнено та перезатверджено на засіданні кафедри
міжнародних економічних відносин
(протокол № 1 від «27» серпня 2019 р.)*

*Рекомендовано
Вченою радою факультету історії, політології і міжнародних відносин
(протокол № 1 від «29» серпня 2018 р.)
Рекомендовано зі змінами та доповненнями
Вченою радою факультету історії, політології і міжнародних відносин
(протокол № 1 від «29» серпня 2019 р.)*

ЗМІСТ

1. Загальні положення	4
2. Структура і коротка характеристика елементів курсової роботи	5
3. Структурно-логічні схеми процесу виконання курсової роботи та вимоги щодо змісту її елементів	9
4. Рекомендації щодо оформлення структурних та змістовних елементів курсової роботи	16
5. Порядок здачі та захисту курсової роботи	22
6. Приклади оформлення структурних та змістовних елементів курсової роботи	27

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Розвиток української державності та рівень добробуту вітчизняного суспільства в сучасних умовах здійснюється в нерозривному зв'язку з глобальними економічними процесами та тенденціями інтеграційних відносин. Незалежно від позитивного чи негативного впливу, дія цих процесів носить невідворотний характер, а тому потребує адекватної системи управління, що спрямовувалась би на максимізацію вигід чи мінімізацію втрат шляхом адаптації базису вітчизняної економіки до глобальних викликів. З метою належного кадрового забезпечення таких потреб в навчальному плані підготовки магістрів з спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника передбачено підготовку курсової роботи з навчальної дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України».

Курсова робота є одним із основних видів навчальних занять та науково-дослідницької роботи студентів в умовах впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Виконання курсової роботи направлено на активізацію творчого мислення студентів їх ініціативності, самостійності та формування всебічно розвинутої особистості з інноваційним мисленням.

Рівень ефективності виконання курсової роботи визначається ступенем досягнення основних цілей її виконання:

1. Належне закріплення теоретичних знань набутих студентами у процесі вивчення фахових дисциплін з спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»;

2. Високий рівень розвитку навиків оперативної самостійної роботи зі спеціальною літературою, довідниками, джерелами статистичної інформації тощо, в контексті ідентифікації чи синхронізації теорії і практики в сфері формування міжнародних економічних відносин України;

3. Об'єктивність формулювання висновків та пропозицій, ґрунтовність власної точки зору з проблем, що досліджуються та вміння щодо її відстоювання;

З метою забезпечення повноти досягнення вищевказаних цілей, виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України» здійснюється під супроводом наукового керівника(ів), що призначений(і) з числа працівників кафедри. Базовими вимогами для роботи наукового керівника є:

1. Систематичне та регулярне консультування студентів по курсових роботах;

2. Моніторинг ходу виконання курсової роботи;

3. Науково-методична допомога з окремих питань (підбір літератури, методи дослідження, аналіз одержаних результатів, тощо);

4. Перевірка курсових робіт та написання рецензій (відгуків) на курсові роботи.

Курсова робота є обов'язковою для написання всіма студентами, які здобувають професійну освіту відповідного фаху.

2. СТРУКТУРА І КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕЛЕМЕНТІВ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання. Однак, не залежно від того, що курсова робота є одним із видів індивідуальної роботи студентів її структура чітко регламентується.

Основними структурними елементами курсової роботи є:

- титульний аркуш;
- завдання на курсову роботу;
- рецензія наукового керівника на курсову роботу;
- зміст;
- перелік умовних позначень (при необхідності);
- вступ;
- перший (теоретичний) розділ (повинен складатись з підрозділів);
- другий (аналітичний) розділ (повинен складатись з підрозділів);
- третій (конструктивний, практичний, рекомендаційний);
- висновки (заклучна частина);
- список використаних джерел;
- додатки (при необхідності).

Коротка характеристика структурних елементів та правила їх оформлення представлені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Структура курсової роботи

Складова частина	Вимоги	Приклад оформлення (додаток методичних рекомендацій)
Титульний аркуш	Є уніфікованим бланком, на якому вказуються тема курсової роботи, її автор, науковий керівник, місце виконання та оцінка	Додаток А
Завдання на курсову роботу	Є уніфікованим бланком, що заповнюється студентом і науковим керівником, містить перелік основних питань, котрі необхідно розкрити в процесі написання курсової роботи	Додаток Б
Рецензія наукового керівника	Є уніфікованим бланком, друкується на звороті завдання на курсову роботу, заповнюється науковим керівником, повністю розкриває структуру оцінки за курсову роботу, яка виставлена при допуску роботи до захисту, містить основні зауваження.	Додаток В
Зміст	У змісті зазначаються початкові сторінки кожного розділу і пункту. Назви розділів і пунктів у змісті й тексті мають бути однаковими. Розділи й пункти нумеруються арабськими цифрами та друкуються з абзацним відступом.	Додаток Г

Перелік умовних позначень	Є єдиним списком абревіатур чи скорочень, які зустрічаються у тексті курсової роботи із зазначенням їх розшифрувань. В перелік не включаються одиниці виміру (кількості, маси, вартості і т.п.).	Додаток Д
Вступ	У вступі пояснюється необхідність (актуальність) обраної тематики дослідження, висвітлюється предмет, об'єкт дослідження, мета і завдання роботи, а також коротко характеризуються методи дослідження.	Додаток Е
Розділ 1	Літературно-історичний огляд та аналіз концептуальних основ чи методичний інструментарій дослідження щодо певної проблеми. Повинен включати 2-3 пункти.	Додаток И
Розділ 2	Аналіз, методика дослідження та критична оцінка отриманих результатів. Повинен включати 2-3 пункти.	
Розділ 3	Подаються рекомендації та пропозиції за результатами проведених розрахунків та аналізів, а також дається їх інтерпретація. У разі формування декількох окремих (не комплексних) пропозицій ділиться на підпункти (не більше 3).	
Висновки	У висновках коротко підсумовуються результати, отримані в процесі виконання роботи. Висновки за змістом мають відповідати поставленим завданням у вступі роботи.	Додаток К
Список використаних джерел	Повинен містити 25 і більше найменувань (за останні 5 років), розташованих за алфавітом або послідовним принципом. На всі наведені джерела мають бути посилання в тексті курсової роботи.	Додаток М
Додатки	В додатках розміщується об'ємний фактичний матеріал: таблиці, рисунки, тощо. Додатки не включаються до загальної нумерації сторінок роботи	Додаток Н

Як видно з таблиці 1 Усі вищевказані структурні елементи курсової роботи повинні відповідати встановленим вимогам:

Титульний аркуш курсової роботи містить: найменування міністерства, вищого навчального закладу, факультету та кафедри, де виконана робота; тему курсової роботи; прізвище, ім'я, по батькові автора; напрям підготовки спеціальність та назву групи в якій навчається студент, що виконує відповідну роботу; посада, вчене звання, наукову ступінь прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника; оцінку роботи (за національною шкалою, шкалою навчального закладу і оцінку за ECTS); підписи членів кафедральної комісії; місто і рік (Див. додаток А).

Варто зауважити, що графі оцінки курсової роботи на титульному аркуші заповнюються науковим керівником після перевірки відповідної роботи.

Завдання на курсову роботу є документальним орієнтиром, щодо переліку питань, які необхідно розробити студенту в процесі виконання курсової роботи, містить інформацію про терміни виконання роботи та затверджується безпосередньо науковим керівником курсової роботи (Див. додаток Б).

Рецензія наукового керівника на курсову роботу являється стандартним уніфікованим бланком, який розробляється на кафедрі. Заповнення відгуку здійснюється науковим керівником після здачі студентом завершеної роботи на кафедрі, під час її перевірки. У рецензії вказується ім'я студента (автора курсової роботи), курс, група в якій він навчається, час (семестр) захисту, напрям підготовки і тема роботи. Зміст відгуку повинен містити відомості щодо загального рівня виконання роботи, наявних помилок, поправки і зауваження. У рецензії наукового керівника на курсову роботу проставляється загальна оцінка роботи за національною шкалою, шкалою навчального закладу і шкалою ECTS. Рецензія вважається не дійсною, якщо на ньому не вказано прізвище, ім'я і по батькові наукового керівника та не поставлено особистий його підпис (Див. додаток В).

План (зміст) подають на початку курсової роботи, він містить найменування усіх розділів, підрозділів та пунктів, підпунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема: вступу, розділів, підрозділів (при наявності), загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Якщо план роботи подається як її зміст, то кожному вказаному підрозділу присвоюється номер сторінки (в курсовій роботі) на якій він міститься (Див. додаток Г).

Перелік умовних позначень (символів, одиниць, скорочень і термінів, а також використані маловідомі скорочення, нові символи) може бути поданий у курсовій роботі у вигляді окремого списку, який розміщується перед вступом. Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, а з права - їх детальну розшифровку. Якщо в курсовій роботі спеціальні терміни, позначення, скорочення повторюються менше трьох разів - перелік не складають, а їх розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні (Див. додаток Д).

У вступі розкривається сутність і стан наукової проблеми та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Далі подають загальну характеристику курсової роботи, доводять актуальність теми, де шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими висвітленнями проблеми обґрунтовують актуальність та доцільність роботи для розвитку відповідної науки, особливо на користь України, зв'язок роботи з науковими програмами. Планами, темами, висвітлюють мету і задачі дослідження, наукову цінність одержаних висновків та практичне значення результатів дослідження (Див. додаток Е).

Основна частина складається з розділів і підрозділів (пунктів і підпунктів). Кожен розділ повинен починатися з нової сторінки. В розділах

основної частини подається огляд літератури за темою, виклад загальної методики досліджень, визначається мета дослідження, здійснюється теоретичне дослідження та проводяться порівняльні оцінки. Виклад повинен бути чітким, конкретним, охоплювати тільки ті питання, що стосуються теми, органічно з нею пов'язані. Обов'язковим при написанні курсової роботи є наявність цифрових практичних і статистичних даних, таблиць, графіків, діаграм.

Основна увага повинна приділятися економічним проблемам сучасності. В кінці кожного формулюють висновки із стислим викладом наведених у розділі наукових і практичних результатів.

У висновках викладають найбільш важливі наукові та практичні результати, одержані в процесі дослідження, яке проводилося при написанні курсової роботи та значення для науки і практики проблеми, висвітленої у курсовій роботі. У висновках необхідно наголосити на якісних та кількісних показниках здобутих результатів, викласти рекомендації щодо удосконалення правового регулювання досліджуваного інституту. У висновках розкриваються методи вирішення наукової проблеми (Див. додаток К).

Список використаних джерел слід розміщувати за абеткою з наскрізною нумерацією в послідовності.

До списку літератури мають входити всі праці, на які містяться посилання в тексті роботи! У список літератури не слід включати ті роботи, на які немає посилань у тексті і які не були використані. Кожний бібліографічний запис треба починати з нового рядка. Літературу слід розташовувати в алфавітному порядку авторів та назв праць, застосовуючи спільний українсько-російський алфавіт (а, б, в, г, д, е, є, ж, з, и, і, ї, й, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ь, ы, ь, э, ю, я) або в порядку появи посилань на неї в тексті, у хронологічному порядку. Іноземні видання наводити в кінці списку, застосовуючи латинський алфавіт (a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z).

Додатки включають допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття курсової роботи, який може бути у вигляді схем, таблиць та ін. (якщо вони займають більше половини сторінки).

3. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ ПРОЦЕСУ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ВИМОГИ ЩОДО ЗМІСТУ ЇЇ ЕЛЕМЕНТІВ

При виконанні курсової роботи слід дотримуватись встановленого порядку виконання, що включає наступні етапи:

1. Вивчення методичних вказівок та рекомендацій щодо виконання курсових робіт;
2. Вибір тематики дослідження;
3. Опрацювання літературних, методичних, довідкових видань, огляд статистичних баз для подальшого дослідження;
4. Визначення мети і кола завдань, що вирішуватимуться стосовно об'єкта дослідження;
5. Розробка плану курсової роботи, що в подальшому затверджується лектором, та написання короткого есе по тематиці роботи;
6. Опрацювання і аналіз матеріалів за напрямом дослідження у відповідності до затвердженого плану, складання бібліографії та огляду літератури на основі опрацьованих джерел;
7. Написання і оформлення курсової роботи;
8. Представлення роботи на кафедрі у встановлений термін з обов'язковою її реєстрацією;
9. Доопрацювання роботи згідно зауважень рецензента;
10. Підготовка до захисту і захист курсової роботи.

Рациональніше організувати роботу над курсовою роботою, правильно розподілити і спланувати його, глибоко і своєчасно розробити вибрану тему допоможе алгоритм виконання курсової роботи рис. 1.

Конспектуючи матеріали необхідно постійно пам'ятати тему курсової роботи, щоб виписувати тільки те, що має відношення до теми дослідження. Характер конспектів визначається можливістю використання даного матеріалу у майбутній курсовій роботі. Це можуть бути виписки, цитати, коротке викладення змісту наукового джерела або характеристика фактичного матеріалу. Після конспектування матеріалу необхідно перечитати його знову, щоб склалося цілісне уявлення про предмет дослідження. Систематизація опрацьованої літератури буде проводитися по основних розділах курсової роботи, на основі складеного плану. Слід пам'ятати, що обов'язковим при написанні курсової роботи є використання статистичних даних, джерелом яких можуть бути статистичні щорічники, опубліковані статті, монографії, а також фактичний матеріал.

Чим ширше та різноманітніше буде коло джерел, якими студент користувався, тим вищою є теоретична та практична цінність його дослідження.

Після ознайомлення з літературою за обраною темою курсової роботи студент складає план роботи. Правильний та логічний план – це запорука успіху розкриття теми. Процес уточнення плану складний і може тривати протягом усієї роботи над дослідженням. План включає: вступ; 2-3 взаємопов'язані і логічно побудовані питання, що дозволяють розкрити тему; висновки; список використаних літературних джерел. Він повинен

відображати основну ідею роботи, розкрити її зміст і характер, в ньому повинні бути виділені найбільш актуальні питання теми.

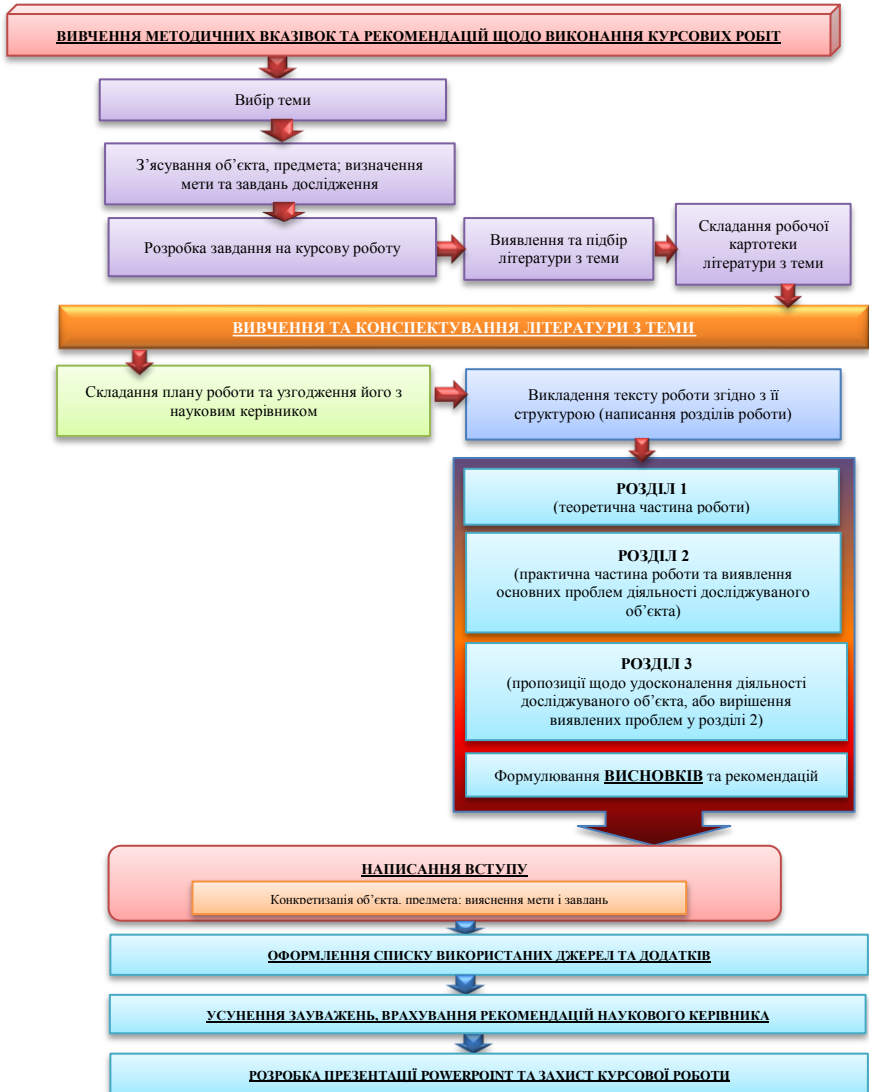

Рис. 1 Алгоритм виконання курсової роботи

Вдалий план курсової роботи повинен відповідати кільком універсальним вимогам:

- теми кожного розділу однакові за важливістю, а самі розділи – приблизно однакові за довжиною;
- охоплювати весь матеріал, що відноситься до теми, але нічого зайвого;
- теми і зміст окремих розділів не повинні «накладатися»;
- жоден із пунктів плану не може повторювати назви роботи.

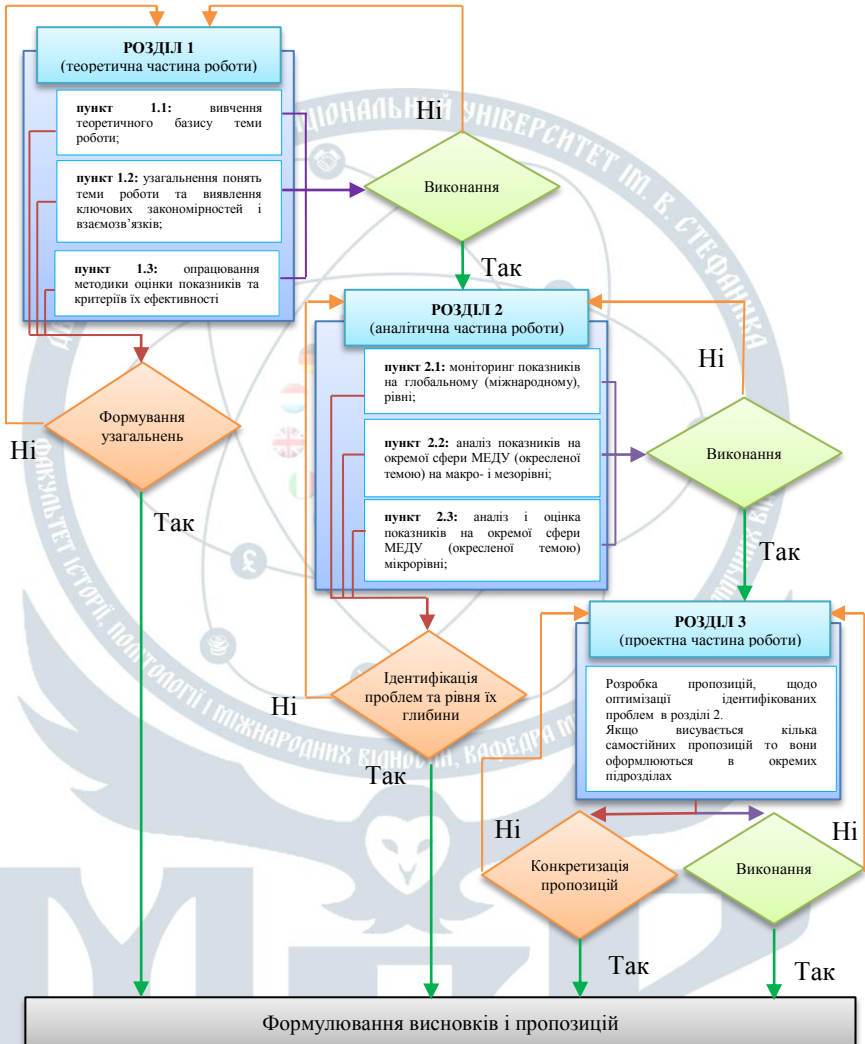
Самостійно складений студентом план обговорюється з науковим керівником, у разі необхідності коригується і після цього затверджується.

Формування тексту курсової роботи відбувається шляхом систематизації й обробки зібраних матеріалів з кожної позиції плану. Кожний розділ висвітлює самостійне питання, а підрозділ окрему частину цього питання. Тема має бути розкрита без пропуску логічних ланок, тому починаючи працювати над розділом, треба відмітити його головну ідею, а також тези кожного підрозділу. Тези необхідно підтверджувати фактами, думками різних авторів, аналізом конкретного практичного досвіду. Кожен розділ чи підрозділ повинен мати таку схему: короткий вступ, факти та їх опис, проведення дослідження на основі обраного наукового методологічного апарату, проведення підсумків.

Спосіб і механізм поділу курсової роботи на частини визначає логіка розвитку авторської думки та специфіка дослідження рис. 2.

Єдиним універсальним правилом може і повинен залишитися той принцип, за яким методологічні та найзагальніші теоретичні частини роботи повинні передувати іншим структурним компонентам, у першу чергу – емпіричним. Тобто, перший розділ (чи декілька перших розділів) традиційно має бути присвячений розгляду термінологічної бази дослідження, формулюванню та з'ясуванню основних категорій, до яких звертаються у роботі, поглибленому аналізі наукової літератури з певного питання, виробленню та представленню власних візій як щодо досліджуваного предмета, так і щодо всього комплексу проблем, які супроводжували дослідження.

Перший розділ, як правило, присвячений теоретико-методологічним аспектам досліджуваної теми; другий – аналізу стану об'єкту дослідження, третій – рекомендаціям та пропозиціям щодо вирішення досліджуваної проблеми. Усі ці розділи повинні бути логічно пов'язані між собою. Теоретичні положення й методичні підходи є основою для аналізу первинних матеріалів або статистичної інформації. Вони мають бути сформульовані не лише на підставі глибокого вивчення літературних джерел, але і шляхом їх критичного переосмислення, та повинні бути спрямовані на з'ясування зв'язків досліджуваного питання з основними проблемами подальшого розвитку та удосконалення процесів, що вивчаються. У теоретичній частині слід звернути увагу на розходження в трактуваннях, що даються різними авторами, і на основі критичного огляду існуючих точок зору обґрунтувати та викласти власну позицію з даного питання.

Рис. 2. Порядок дослідження та логіка викладення матеріалів курсової роботи

Емпірична частина повинна містити дослідження проблеми та базуватися на достовірній та повній статистичній інформації. Необхідно виявити тенденції в розвитку досліджуваних процесів. Поряд із недоліками слід відобразити і

позитивні моменти, що дозволить з усіх сторін розглянути досліджувану проблему.

Висновки і рекомендації базуються на результатах аналізу, тому з метою їх обґрунтування необхідно широко використовувати сучасні методи і прийоми аналізу.

Текст курсової роботи має викладатися послідовно, тому не рекомендується наводити поряд декілька таблиць, так як у цьому випадку може виникнути плутаниця в описі власних міркувань, висновків та пропозицій з наведених у декількох таблицях підряд цифрових даних.

Логічним завершенням курсової роботи є **висновки**. Головна їх мета підсумки проведеної роботи. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень (без зайвої аргументації – система аргументів мала бути використана та повністю задіяна при викладі змісту в основній аналітично-дослідницькій та описовій частині роботи, тобто у розділах, що передують висновкам), методичних рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням. У висновках необхідно зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й недоліки та проблеми практичного характеру, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення. Висновками не може бути стислий виклад чи переповнення змісту попередніх розділів. Рекомендований обсяг висновків – 2-3 сторінки.

Логічним завершенням побудови курсової роботи є детальна бібліографія з проблеми, якій було присвячене дослідження.

Цілком вмотивованим є включення у бібліографічний перелік не тільки тих позицій (методологічної, спеціальної та довідкової літератури, джерел, періодичних видань, інтернет-посилань тощо), які були процитовані чи згадані у роботі, але й більшої (із прагненням до максимальної вичерпності) кількості літератури, що має певну дотичність до теми, над якою студент працював у рамках дослідження. Така розширена бібліографія не тільки зайвий раз доводить повноту розуміння проблеми та глибину ознайомлення із усім корпусом літератури щодо конкретної теми, але й має наукову цінність сама по собі як додаткове джерело інформації.

Ставлення до підготовки бібліографічної довідки має бути якнайсерйозніше, оскільки вона ще з одного боку демонструє і підкреслює здатність конкретного студента відшукати максимальну (принаймні необхідну) кількість спеціальної літератури (як загальновідомої, так і тієї, з якою працює вузьке коло спеціалістів) із визначеної проблематики.

Завершуючи написання курсової роботи, необхідно систематизувати ілюстративний матеріал. Ілюстрації можна подавати у тексті, а якщо вони громіздкі, або стосуються теми лише побічно – оформляти у вигляді **додатків**. В додатки також поміщують окремі частини тексту, що мають самостійне значення (об'ємні розрахунки, методики, алгоритми). Від основної частини роботи додатки відокремлюються окремою сторінкою з написом «ДОДАТКИ».

Вступ курсової роботи доцільно писати після того, як написана основна частина курсової роботи. У вступі обґрунтовується актуальність теми, що досліджується, її практична значущість; визначаються об'єкт, предмет, мета і

завдання дослідження; розглядаються методи, за допомогою яких воно проводилось; розкривається структура роботи, її основний зміст. Обов'язковою частиною вступу є огляд літератури з теми дослідження, в який включають найбільш цінні, актуальні роботи. Огляд має бути систематизованим аналізом теоретичної, методичної й практичної новизни, значущості, переваг та недоліків розглядуваних робіт, які доцільно згрупувати таким чином: роботи, що висвітлюють історію розвитку проблеми, теоретичні роботи, які повністю присвячені темі, потім ті, що розкривають тему частково. Закінчити огляд треба коротким висновком про ступінь висвітленості в літературі основних аспектів теми, виділити дискусійні питання й невирішені проблеми. Рекомендований обсяг вступу – 2-3 сторінки.

Окрім актуальності теми дослідження та огляду наукової літератури обов'язковими елементами вступу виступають **об'єкт і предмет** дослідження та **мета і завдання** курсової роботи, які за формулюванням можуть як співпадати так і відрізнятися від визначених завданням на курсову роботу, однак їх основний зміст (суть) повинні співпадати.

При з'ясуванні об'єкта, предмета і мети дослідження необхідно зважати на те, що між ними і темою курсової роботи є системні логічні зв'язки рис. 3.

Рис. 3 Схема взаємозв'язку структурних елементів вступу

Об'єктом пізнання прийнято називати те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника, процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію,

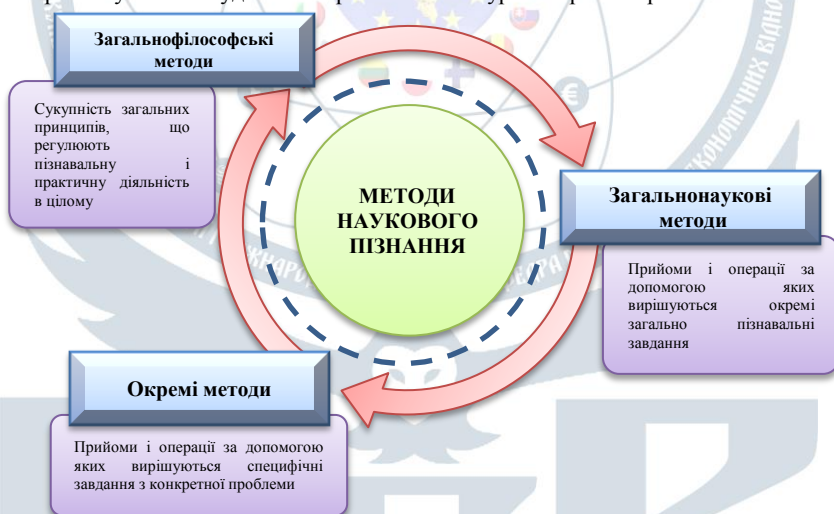

обрану для дослідження. Предметом дослідження є вся сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної інформації.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхами його досягнення. За природою цього визначення, мета дослідження може бути тільки одна – своєрідна універсальна метаціль, якій підпорядковані всі інші мотиваційні установки (власне завдання).

Поставлена мета дослідження дозволяє визначити **завдання дослідження** під якими слід розуміти локальніші, чіткіші, дрібніші питання (проблеми), на які треба дати відповідь в окремих розділах курсової роботи чи навіть частинах цих розділів.

Важливим елементом вступу курсової роботи являється характеристика методів наукового дослідження, які використовувалися в процесі її написання. Логіка викладення розділів курсової роботи дозволяє побудувати логічну схему використання базових методів наукового дослідження, що можуть використовуватись студентами при написанні курсової роботи рис. 4

Рис. 4 Схема використання методів наукового дослідження при написанні курсової роботи

Додатковими елементами вступу курсової роботи повинні бути відомості, щодо використаних методів дослідження, інформаційна база роботи, можливості практичного впровадження результатів дослідження та опис складу чи структури змісту роботи. Оптимальний обсяг вступу курсової роботи становить 3-4 сторінки.

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ СТРУКТУРНИХ ТА ЗМІСТОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Загалом курсова робота виконується на аркушах білого паперу. Обсяг роботи у розмірі 35-40 друкованих сторінок (формат А – 4, шрифт – 14 Times New Roman, інтервал – 1,5); рукописного тексту – 45- 50 сторінок. Методичні рекомендації щодо оформлення структурних елементів курсової роботи наведено в таблиці 2.

Таблиця 2.

Оформлення курсової роботи

Елемент	Вимоги	Приклад оформлення (додаток методичних рекомендацій)
Розмір паперу	Формат – А4, орієнтація книжкова.	Додаток Ж
Шрифт тексту основної частини роботи	Times New Roman, розмір кегля – 14, міжрядковий інтервал – 1,5; інтервали «До» і «Після» повинні складати 0; масштаб 100%, звичайний.	
Поля	Верхнє і нижнє, –20 мм; ліве 25 мм; праве -15 мм абзацний відступ – 1,25.	
Нумерація сторінок	В правому верхньому куті. Шрифт номера сторінки Times New Roman, розмір кегля – 10. Нумерацію починають з вступу, з 3-ої сторінки (номер сторінки на титульному аркуші, завданні, рецензії, змісті не ставлять). Нумерацію подають арабськими цифрами без знака №.	-//-
Структурна частина	Кожну структурну частину курсової роботи слід починати з нової сторінки.	-//-
Розділ	Розміщуються посередині рядка та друкуються великими напівжирними літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи. Номер розділу ставиться після слова “РОЗДІЛ”, після номера крапка не ставиться, заголовок розділу друкуються з нового рядка.	Додаток И
Заголовки пунктів	Друкуються з великої літери напівжирними шрифтом (не підкреслюючи) без крапки в кінці. Номер пункту включає номер розділу і порядковий номер пункту, які відокремлюються крапкою (1.1).	
Заголовки з двох чи більше речень	Відокремлювати крапками.	
Абревіатури	В заголовках треба розшифровувати.	
Рисунки (ілюстрації, схеми, графіки)	Подаються безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Нумерація рисунків у кожному з розділів або додатків має бути самостійною. Номер рисунка повинен складатися з номера розділу та порядкового номера рисунка, між якими ставиться крапка (Рис. 1.1). Підписи блоків схем необхідно викладати шрифтом – 12 (8-10 при значному об’ємі) Times New Roman, інтервал – 1,0 за вирівнюванням «по центру» і абзацом 0 мм., при чому інтервали «До» і «Після» повинні також складати 0.	Додаток Л
Таблиці	Таблиці повинні міститися після посилань на них у тексті.	

	<p>Примітки друкують під таблицею.</p> <p>Таблиці нумеруються послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка (Таблиця 2.1).</p> <p>Кожна таблиця повинна мати назву, яка розміщується над таблицею та друкується симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» слід починати з великої літери. Назва таблиці друкується жирним шрифтом.</p> <p>Текст таблиць необхідно викладати шрифтом – 12 (10 при значному об'ємі таблиці) Times New Roman, інтервал – 1,0 за вирівнюванням «по центру зліва» і абзацом 0 мм., при чому інтервали «До» і «Після» повинні також складати 0.</p> <p>Дані таблиці необхідно викладати шрифтом – 12 (10 при значному об'ємі таблиці) Times New Roman, інтервал – 1,0 за вирівнюванням «по центру клітинки» і абзацом 0 мм., при чому інтервали «До» і «Після» повинні також складати 0.</p>	
Формули	<p>У формулі пояснення значень символів і числових коефіцієнтів слід наводити безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу та числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починається зі слова «де» без двокрапки.</p> <p>Формули нумеруються послідовно в межах розділу. Номер формули повинен складатися з номера розділу та порядкового номера формули, між якими ставиться крапка (3.1).</p> <p>Набираються виключно через спеціалізовані формульні редактори. Шрифт 12 (10)</p>	
Додатки	<p>Кожний додаток слід починати з нової сторінки із зазначенням угорі сторінки справа слова «Додаток» і його позначенням.</p> <p>Додаткам дають заголовки, надруковані угорі малими літерами з першої великої симетрично стосовно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово "Додаток " і велика літера, що позначає додаток.</p> <p>Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Єдиний додаток позначається як додаток А.</p> <p>Текст кожного додатка за потреби може бути поділений на розділи й підрозділи, пронумеровані у межах кожного додатка: перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 - другий розділ додатка А; В.3.1 - підрозділ 3.1 додатка В.</p> <p>Ілюстрації, таблиці і формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д. 1.2 - другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А. 1) - перша формула додатка А.</p>	Додаток Н

Як видно з таблиці 2. текст курсової роботи необхідно викладати за вирівнюванням «по ширині» і абзацом 12,5 мм., при чому інтервали «До» і «Після» повинні складати 0. Поля тексту курсової роботи визначаються таких розмірів: лівий - 25 мм, правий – 15 мм, верхній та нижній – 20 мм.

Налаштування параметрів і абзацних відступів сторінок подано в *додатку Ж*

Окрім текстової частини курсової роботи важливе місце в її оформленні займає виконання графічної частини роботи. Графічну частину курсової роботи з дисципліни «Міжнародні економічні відносини» складають аналітичні таблиці, діаграми, графіки, формули, малюнки та під малюнкові надписи, а також виноски (посилання на джерела літератури).

Взірці оформлення графічної частини курсової роботи (таблиці, графіків, схем та діаграм, формул) наведено у *додатку Л*.

При оформленні графічної частини основну увагу слід звернути на правильність та її економічну грамотність. Таблиці мають бути не громіздкими, щоб читач міг легко усвідомити значення розміщення у них даних. Небажано наводити таблиці у формі затверджені статистичної звітності. Макети таблиць, діаграм, графіків розробляються студентами самостійно, виходячи із завдань найбільш наочного викладення цифрового матеріалу, який характеризує явища та процеси, що аналізуються.

Як правило, перед кожною таблицею роблять перехід до неї, тобто пропонують звернутися до її даних з метою підтвердження попередніх висновків, з'ясування певних тенденцій розвитку явища, поглиблення дослідження. Після кожної таблиці подають основні висновки, що ґрунтуються на приведених в ній цифрових даних. Ці висновки повинні обов'язково починатися словами: „Як свідчать дані таблиці ...”, „Виходячи з даних таблиці.” При цьому студенти викладають свій погляд, свою особисту думку чи іншого питання.

Кожна таблиця повинна мати номер і назву. Номер таблиці присвоюється у межах розділу, в правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 2.5» (п'ята таблиця другого розділу).

Назву таблиці розміщують у наступному рядку, жирним шрифтом за вирівнювання «по центру» і не підкреслюють.

Заголовки граф необхідно викладати шрифтом – 12 (10 при значному об'ємі таблиці) Times New Roman, інтервал – 1,0 за вирівнюванням «по центру клітинки» і абзацом 0 мм., при чому інтервали «До» і «Після» повинні також складати 0. Графи таблиці повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких (якщо вони складають одне речення із заголовком) і з великих (якщо вони є самостійними).

Текст таблиць необхідно викладати шрифтом – 12 (10 при значному об'ємі таблиці) Times New Roman, інтервал – 1,0 за вирівнюванням «по центру зліва» і абзацом 0 мм., при чому інтервали «До» і «Після» повинні також складати 0.

Дані таблиці необхідно викладати шрифтом – 12 (10 при значному об'ємі таблиці) Times New Roman, інтервал – 1,0 за вирівнюванням «по центру клітинки» і абзацом 0 мм., при чому інтервали «До» і «Після» повинні також

складати 0.

При переносі частини таблиці на інший аркуш слово «Таблиця» і її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть «продовження таблиці» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження таблиці 2.5». Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки.

Примітки до таблиць (як і до тексту), в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки.

Якщо на одному аркуші є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Якщо приміток на одному аркуші є кілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...
2. ...

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу (за винятком ілюстрацій, поданих у додатках).

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Номер і підпис ілюстрації вказують напівжирним шрифтом за вирівнюванням «по ширині». Наприклад, **Рис. 1.1.** (перший рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

У курсовій роботі доцільно та бажано використовувати секторні, стовпчикові та інші діаграми, а також лінійні графіки, які більш виразно та чітко відбивають порівняльні характеристики, тенденції у розвитку та взаємопов'язаних показників.

При необхідності використовують формули, їх виділяють з тексту вільними рядками. Над і під кожною формулою потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння чи формула не вміщаються в одному рядку, їх слід перенести після знака рівності (=) або після інших розділових знаків (+, - , ×, ÷). Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів подають безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка, який починають зі слова «де» без двокрапки.

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання у наступному тексті. Формули у курсовій роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (2.3) (третя формула другого розділу).

На всі ілюстрації, формули та таблиці у роботі повинні бути посилання в тексті. Посилання на них вказують порядковим номером. Посилання на

таблиці та ілюстрації не варто оформляти як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається матеріал, пов'язаний з таблицею чи ілюстрацією, на якому необхідно зосередити увагу читача, розміщують посилання у вигляді виразу у круглих дужках «(табл. 2.5)» або зворот типу: «... як це видно з рис. 1.1».

Наприклад,

- ілюстрації – «рис. 1.1»;
- «... у формулі 2.5»;
- «... в табл. 2.5».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації пишуть скорочено слово «дивись», наприклад: «(див. табл. 3.2)».

Список використаних джерел розміщують після висновків. У списку повинні наводитись лише ті джерела, які дійсно використовувалися автором при написанні курсової роботи.

Перелік джерел бажано розміщувати в наступному порядку: спочатку законодавчі та нормативні документи, постанови уряду, укази Президента, далі авторів і заголовків у алфавітному порядку, в кінці, за наявності, іноземних авторів. При цьому спочатку вказується прізвище автора, його ініціали (якщо авторів більше трьох, вказується тільки назва книги), далі назва праці, її вид (підручник, навчальний посібник, словник тощо), місце видання, назва видавництва, рік видання.

Якщо йдеться про статтю у часописі, то схема запису така: автор, назва статті чи публікації, назва видання, рік, номер сторінки; для газети: автор, назва публікації, назва видання, дата виходу.

Слід наголосити, що назва джерел подається тією мовою, якою вони видані. Не потрібно перекладати їх на українську. Загальні правила оформлення списку використаних джерел подано в *додатку 3*

При написанні курсової роботи студент повинен робити посилання на використані літературні джерела. Посилання робляться тоді, коли в тексті використовують цитати чи вислови, переповідається своїми словами думка того чи іншого автора, наводяться цифри і факти, використовуються таблиці або ілюстрації з певного джерела тощо. Вони дають необхідну інформацію щодо процитованого матеріалу, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, а також дають змогу відшукати документи і перевірити їх достовірність.

Загальні вимоги до цитування:

- текст цитати береться в лапки і наводиться дослівно;
- цитування повинно бути повним (у випадку пропуску слів в цитаті ставляться три крапки), без перекручень думок автора;
- кожна цитата повинна мати посилання на джерело;
- при непрямому цитуванні слід також посилатись на джерело, а думка автора повинна передаватись максимально точно.

Посилання в тексті курсової роботи роблять згідно їх переліку у квадратних дужках, наприклад [2; 25], де перша цифра – номер джерела у списку використаних джерел, друга - сторінка, з якої взята цитата. Якщо посилання робиться лише на джерело (без використання цитати), - у

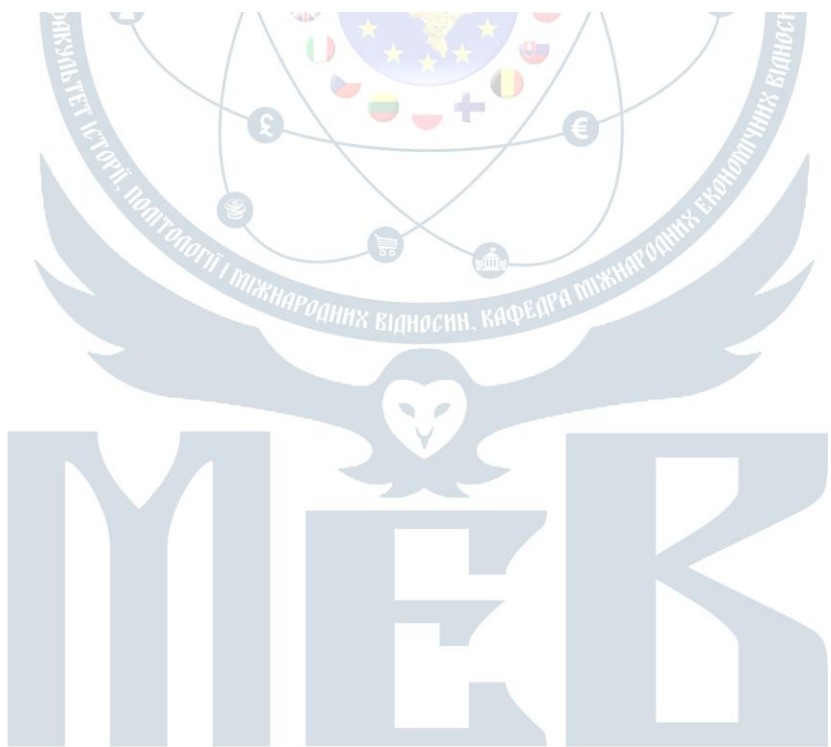

квадратних дужках вказується тільки одна цифра, яка відображає порядковий номер джерела у списку використаних джерел, наприклад [25].

Посилатися слід на останні видання публікації.

Посилаючись на джерело, слід мати на увазі, що кількість посилань має бути оптимальною, тобто не надто надмірною чи мізерною, Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 20% обсягу основної частини курсової роботи. Не рекомендується робити більше 2 посилань на сторінку, а також посилатися на одне джерело більше 3-х разів.

Такі посилання дають змогу відшукати документ і перевірити достовірність фактів про цитування документа, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту. Якщо використовуються відомості матеріалів з монографії з великою кількістю сторінок, тоді необхідно вказати номери сторінок, на які дано посилання.

5. ПОРЯДОК ЗДАЧІ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота з навчальної дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України» має бути здана на кафедру за місяць до початку екзаменаційної сесії. З візою наукового керівника студент здає курсову роботу на кафедру, де вона реєструється у відповідному журналі і передається лаборантом під розпис науковому керівнику. На кожну письмову роботу викладач кафедри дає рецензію, заповнює відгук.

Для ефективної організації захисту студенту перш за все слід прочитати рецензію на курсову роботу заповненої рецензентом (науковим керівником), в якій вказані як позитивні її сторони, так і недоліки. Щодо зауважень рецензента необхідно:

- на висвітлені питання дати відповіді;
- на питання, які висвітлені неповно, підготувати доповнення;
- на питання, які висвітлені неправильно, підготувати правильні відповіді.

У разі визнання курсової роботи незадовільною, треба написати нову роботу з цієї ж теми з урахуванням зауважень рецензента.

Захист курсових робіт відбувається у дні та години, вказані у графіку захисту курсових робіт або відповідно до розкладу занять.

Під час захисту студент коротко висловлює зміст роботи, відповідає на запитання викладача та зауваження, висловлені у рецензії.

Оцінка за курсову роботу залежить від повноти, викладу теми правильності висвітлення питань, рівня використання теоретичного, методологічного та фактологічного матеріалу; належного оформлення та рівня захисту роботи.

Курсова робота не допускається до захисту і повертається на доопрацювання, якщо:

- роботу представлено на кафедру (на перевірку) для рецензування з порушенням термінів, установлених кафедрою (викладачем, який викладає дану дисципліну);
- роботу написано на тему, що не включена до переліку тем курсових робіт з даної дисципліни або не погоджена з викладачем;
- роботу виконано не самостійно;
- структура і логіка побудови плану роботи не відповідає вимогам та темі курсової роботи;
- курсову роботу не зброшуровано (тобто аркуші не скріплені).

У процесі оцінювання враховується низка важливих показників якості курсової роботи, а саме:

- чіткість формулювання мети і завдання курсової роботи, складність досліджуваних у роботі проблем, відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і завданням;
- якість і глибина теоретико-методологічного аналізу проблеми; широта й адекватність методологічного апарату; якість критичного огляду літературних джерел, наявність наукової полеміки, посилань на літературні джерела та визначення власної думки студента-автора курсової роботи;

- системність і глибина аналізу статистичних та фактичних матеріалів, наявність і переконливість узагальнень і висновків з аналізу, наявність і якість ілюстративних матеріалів у тексті роботи, використання економіко-математичних методів, соціологічних та інших досліджень;
- наявність та логічний зв'язок заходів, що пропонуються для вирішення проблеми, що досліджується у роботі, з проведенням у роботі аналізом фактичних та статистичних матеріалів, їх актуальність, реальність та економіко-соціальна обґрунтованість, наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;
- володіння культурою презентації, вміння стисло (в межах регламенту), послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження, здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди; повнота і ґрунтовність відповідей на запитання членів комісії, що приймає захист курсових робіт, на зауваження і пропозиції, що містяться у рецензії на курсову роботу.

Результати виконання курсової роботи оцінюються за наступною схемою:

Оформлення роботи	Зміст роботи	Захист роботи	Сума
20 балів	30 балів	50 балів	100

Оцінка за курсову роботу викладається у окрему графу відомості обліку успішності відповідної дисципліни та індивідуальний навчальний план студента.

Критерії експертного оцінювання рецензентом знань студентів при виконанні та захисті курсової роботи з дисципліни «Міжнародні економічні відносини»

1. Текст курсової роботи		40 балів
1.1	Загальні вимоги до тексту курсової роботи:	20 балів
1.1.1	Наявність та чіткість формування мети і завдання курсової роботи, обґрунтованість актуальності теми, повнота і відповідність висновків змісту курсової роботи.	4 бали
1.1.2	Відповідність логічної побудови роботи назві теми, а також поставленим цілям і завданням, пропорційність структури роботи	4 бали
1.1.3	Правильність оформлення списку літератури (порядок розміщення, повнота, сучасність, відсутність помилок)	4 бали
1.1.4	Наявність, якість ілюстративних матеріалів (рисуноків, схем, діаграм, графіків, таблиць) у тексті роботи та відповідність їх оформлення встановленим критеріям (вимогам)	4 бали
1.1.5	Правильність оформлення курсової роботи (нумерація)	4

	сторінок, оформлення титульного аркуша, дотримання вимог до розміру полів, шрифту, міжрядкового інтервалу та інше), відсутність редакційних помилок	бали
1.2	Вимоги до змісту курсової роботи:	30 балів
1.2.1	Якість і глибина теоретико-методологічного аналізу проблеми. Наявність та якість критичного огляду літературних джерел. Наявність наукової полеміки. Етика цитування (наявність посилань на літературні джерела). Самостійність суджень і викладу матеріалу (наявність формулювання власної думки студента – автора курсової роботи)	5 балів
1.2.2	Наявність, системність і глибина особистого аналізу сучасних фактичних матеріалів організації, наявність і переконливість узагальнень і висновків з аналізу, виявлення проблем і недоліків у діяльності організації за темою КР	10 балів
1.2.3	Наявність та логічний зв'язок заходів, що пропонуються для вирішення проблеми, з проведеним у роботі аналізом фактичних матеріалів, їх актуальність та реальність. Розробка альтернативних варіантів рекомендацій, обґрунтування та розрахунок ефективності запропонованих рішень.	10 балів
1.2.4	Наявність аналізу зарубіжного досвіду та його використання при розробці пропозицій	5 балів
	2. Захист курсової роботи (доповідь)	50 балів
2.1.	Володіння культурою презентації (вільне володіння текстом доповіді, наявність в структурі доповіді всіх належних елементів: вітання, представлення, обґрунтування актуальності, мети, завдань курсової роботи, викладення особисто розроблених теоретичних, проблемних, аналітичних та рекомендаційних аспектів роботи, посилання на роздавальний матеріал)	15 балів
2.2.	Вміння стисло (в межах регламенту), послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження	10 балів
2.3.	Повнота і ґрунтовність відповідей на запитання викладачів, на зауваження і пропозиції, що містяться у рецензії на курсову роботу, здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди	15 балів
2.4.	Наявність і якість роздавального матеріалу для захисту курсової роботи (наявність матеріалів, що відображають теорію, аналіз і пропозиції; ілюстративний матеріал повинен мати аналітичний характер; чітке, грамотне без будь-яких помилок оформлення; зв'язок доповіді з кожним листком роздавального матеріалу)	10 балів

Таким чином, якість виконання (оформлення та зміст) даної курсової роботи оцінюється в діапазоні від 0 до 40 балів, а результати захисту курсової роботи оцінюються в діапазоні від 0 до 60 балів.

Загальна підсумкова оцінка при захисті курсових робіт складається з суми балів, отриманих за якість виконання курсових робіт, та кількості балів, отриманих при захисті.

До залікової відомості заносяться сумарні результати в балах, отримані при попередньому ознайомленні та при захисті курсових робіт за стобальною шкалою з наступним переведенням балів до національної шкали та шкали ECTS, яке здійснюється в такому порядку:

Шкала оцінювання:

університетська	національна		шкала ECTS
90–100	5	відмінно	A
85–89	4	добре	B
75–84			C
65–74	3	задовільно	D
60–64			E
35–59	2	незадовільно	FX
1–34			F

Оцінка «А». Робота є бездоганною у всіх відношеннях. Відповідь студента базується на рівні самостійного мислення з елементами творчого підходу. Студент вільно володіє матеріалом обраної теми, оперує фінансовими термінами, використовує і дає критичну оцінку широкого кола наукової літератури, здійснює самостійний аналіз опрацьованого матеріалу, використовує сучасні теорії та методи наукових досліджень, вміло поєднує теоретичні надбання з практикою, його доповідь стисла, логічна, проголошена вільно, відповіді на запитання правильні і стислі.

Оцінка «В». Робота є бездоганною у всіх відношеннях. Відповідь будується на рівні самостійного мислення.

Студент вільно володіє матеріалом обраної теми, оперує фінансовими термінами, використовує і дає критичну оцінку широкого кола наукової літератури, здійснює самостійний аналіз опрацьованого матеріалу, використовує сучасні теорії та методи наукових досліджень, вміло поєднує теоретичні надбання з практикою, його доповідь стисла, логічна, проголошена вільно, відповіді на запитання в межах обраної теми правильні і стислі. Можливі не суттєві проблеми у відповідях на деякі неосновні питання при захисті курсової роботи.

Оцінка «С». Виставляється за ґрунтовно виконану роботу, сумлінну підготовку до захисту і вмілий виклад матеріалу та знань, однак на захисті студент допускає певні неточності в трактуванні окремих проблем, використав достатню кількість літературних джерел, його доповідь логічна, проголошена

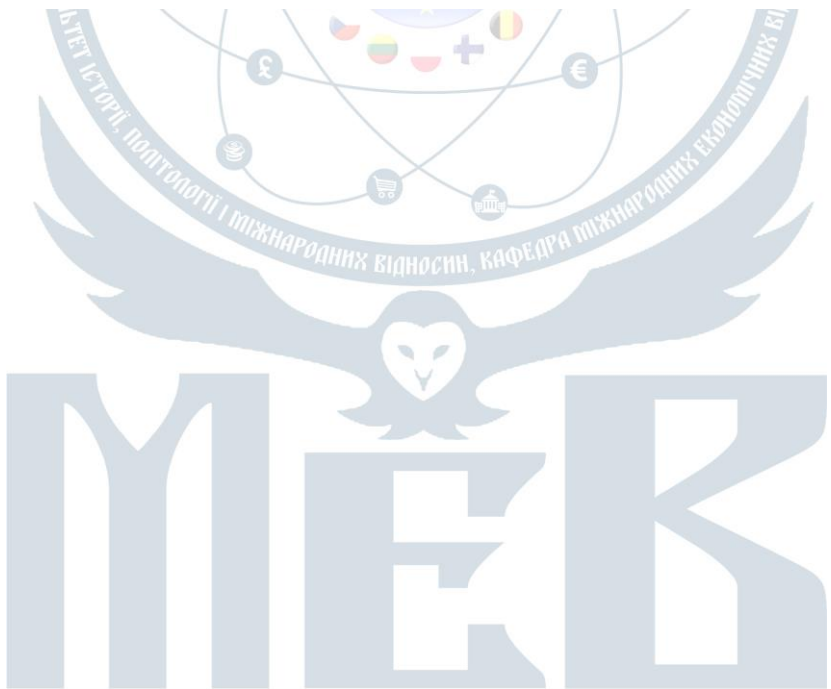
вільно, відповіді на запитання в основному правильні і стислі, будуються на рівні самостійного мислення.

Оцінка «D». виставляється, якщо студент орієнтується в даній темі, але не може без допомоги зробити висновки, пов'язати теоретичні узагальнення з практикою, відчуває значні труднощі в стислому логічному викладі проблем, не всі його відповіді на запитання правильні або повні.

Оцінка «E». Знання загальних положень, часткове досягнення мети та виконання завдань курсової роботи в межах обраної теми. Студент не знає значної частини матеріалу, допускає суттєві помилки.

Оцінка «FX» виставляється у випадку, коли студент, навіть маючи непоганий письмовий варіант роботи, не орієнтується в питаннях теми, не володіє необхідними поняттями, не опанував мінімум наукової літератури, не володіє матеріалом обраної теми курсової роботи, аналіз виконано поверхнево, робота носить описовий характер, є суттєві недоліки в оформленні роботи, відповіді на запитання членів комісії неточні, неповні або відсутні.

Оцінки «F» ставиться в інших випадках, коли студент не виконав та не захистив курсової роботи.

6. ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ СТРУКТУРНИХ ТА ЗМІСТОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Додаток А

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника» (14)
(повне найменування вищого навчального закладу) (8)

Факультет історії, політології і міжнародних відносин (14)

Кафедра міжнародних економічних відносин (14)
(повна назва кафедри, циклової комісії) (8)

КУРСОВА РОБОТА (18)
з навчальної дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України» (14)

на тему: Забезпечення конкурентоспроможності турпродукту на міжнародних ринках (14)

Студента I курсу групи МЕВ-1(м) (12)
Спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» (12)
Камєнчук Ю.І. (12)
(Прізвище та ініціали) (8)

Керівник Ст. викладач кафедри міжнародних економічних відносин Коровчук Ю.І. (12)
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали) (8)

Національна шкала _____ (10)
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____ (10)

Члени комісії

_____ (підпис) (8) Михайлишин Д.І. (12)
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (8) Козут О.І. (12)
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (8) Коровчук Ю.І. (12)
(прізвище та ініціали)

м. Івано-Франківськ – 2019 рік (14)

Примітка:

1. Цифри в дужках - розмір шрифту, який необхідно використовувати при оформленні;
2. Члени комісії визначаються на кафедрі і попередньо подаються студентам керівником;

Додаток Б

Зразок оформлення завдання на курсову роботу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Кафедра _____ міжнародних економічних відносин
Курс _____ I Група _____ МЕВ-1(м) Семестр _____

ЗАВДАННЯ
на курсову роботу

Каменчука Юрія Івановича
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. **Тема роботи** _____ «*Забезпечення конкурентоспроможності турпродукту на міжнародних ринках*» _____

2. **Термін здачі студентом закінченої роботи** _____

3. **Перелік питань, які належить розробити:** *визначити теоретичні засади та методичні аспекти забезпечення конкурентоспроможності туристичного продукту на міжнародних ринках; розкрити сутнісно-концептуальні характеристики формування туристичного продукту на міжнародних ринках; охарактеризувати сутність та економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності туристичного продукту на міжнародних ринках; навести систему показників оцінки конкурентоспроможності туристичного продукту на міжнародних ринках; дослідити конкурентні позиції світових туристичних регіонів; проаналізувати масштаби розвитку туризму в Україні; провести моніторинг конкурентних позицій туристичного продукту України міжнародних ринках; розробити напрями підвищення конкурентоспроможності туристичного продукту України на міжнародних ринках; запропонувати стратегію інноваційного розвитку туристичного бізнесу як національний пріоритет України в сфері підвищення глобальної конкурентоспроможності; окреслити алгоритм впровадження програмно-цільового методу планування продажу туристичного продукту України як засіб підвищення його конкурентоспроможності на міжнародних ринках;* _____

4. **Дата видачі завдання** _____

Науковий керівник _____ (підпис)

Додаток В

Зразок оформлення відгуку наукового керівника на курсову роботу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра _____ міжнародних економічних відносин _____

**Рецензія наукового керівника
на курсову роботу**

Студента _____ Каменчука Юрія Васильовича
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Курс _____ I _____ Група _____ МEB-I(М) _____ Семестр _____

Тема роботи «Забезпечення конкурентоспроможності турпродукту на міжнародних
ринках»

№ п/п	Критерій оцінки курсової роботи	Максимальна кількість балів	Бали за виконану роботу
1.	Обґрунтування актуальності теми, виклад вступу та висновків роботи	5	
2.	Дотримання вимог до виконання курсової роботи (згідно методичних вказівок: шрифт, оформлення, наявність трьох розділів, розрахунків, таблиць, рисунків, формул)	5	
3.	Виклад змісту курсової роботи (ступінь розкриття теми)	30	
	РАЗОМ	40	

Зміст відгуку _____
_____
_____

Курсова робота допущена до захисту з кількістю балів _____

Оцінка:

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Науковий керівник _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

(підпис)

Зразок оформлення плану (змісту) на курсову роботу

ЗМІСТ	
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ	7
1.1. Сутнісно-концептуальні характеристики формування туристичного продукту на міжнародних ринках	7
1.2. Сутність та економічний механізм формування конкурентоспроможності туристичного продукту на міжнародних ринках	12
1.3. Система показників оцінки конкурентоспроможності туристичного продукту на міжнародних ринках	18
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ	24
2.1. Аналіз конкурентних позицій світових туристичних регіонів	24
2.2. Аналіз розвитку туризму в Україні	28
2.3. Оцінка конкурентних позицій туристичного продукту України міжнародних ринках	32
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТО- СПРОМОЖНОСТІ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ	38
3.1. Розробка стратегії інноваційного розвитку туристичного бізнесу як національний пріоритет України в сфері підвищення глобальної конкурентоспроможності	38
3.2. Модель підвищення якості туристичного продукту України на міжнародному ринку туристичних послуг	42
3.3. Впровадження програмно-цільового методу планування продажу туристичного продукту України як засіб підвищення його конкурентоспроможності на міжнародних ринках.	46
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50
ДОДАТКИ	

Додаток Д

Приклад переліку умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів в курсовій роботі

**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ**

- ТОВ (ТзОВ)** – Товариство з обмеженою відповідальністю
- ГК** – Готельний комплекс
- ПВК** – Програмування вражень клієнта
- ICO (ISO)** – International Organization for Standardization
- ПЗ** – Програмне забезпечення

Приклад написання вступу курсової роботи

3

ВСТУП

Актуальність теми. Масштабні політико-економічні та соціально-психологічні потрясіння кінця 2013 – першої половини 2014 року в Україні значно підсилили дію деструктивних чинників розвитку суспільства, що продовжувало нагнітати негативний вплив світової фінансово-економічної кризи 2008-2010 років. За даними Світового банку (СБ), національна українська економіка не мала позитивної динаміки вже впродовж більше двох років, погіршилися характеристики основних складових ВВП у 2013 році: знизилося промислове виробництво на 4,7%, відбулося значне зростання державного боргу, інфляцію вдалося утримувати в можливих межах тільки за рахунок уповільнення термінів введення нових тарифів, фіксації валютного курсу та регулюванні цін на продовольчі товари

Є всі підстави стверджувати, що макроекономічні наслідки 2014 року будуть визначатися критичним рівнем міжнародних резервів НБУ, збільшенням дефіциту бюджету, зменшенням купівельної спроможності населення, скороченням капітальних інвестицій. Поряд з цими негативними факторами є велика перемога – підписання угоди про асоціацію. Тому на сьогодні вкрай важливо активізувати продуктивну співпрацю з європейськими фінансовими організаціями, провідними з яких є група ЄБРР та ЄІБ, що допоможе значно покращити інвестиційні настрої потенційних бізнес-партнерів, суттєво знизити вартість зовнішніх запозичень і стабілізувати міжнародні резерви.

Аналіз наукових досліджень. Співпрацю України з міжнародними фінансовими організаціями досліджували такі вчені, як В.А. Василенко, Н.Т. Моринець, М.Г. Нікітіна, Н.Б. Бідник, І.Л. Сазонець та ін. За розвитком відносин Банку та України пильно слідкують переважно представники ЗМІ (економічні тижневики). Що стосується наукового підходу до вивчення питання, то воно проводиться епізодично в аспекті розгляду інших тем.

Мета дослідження є визначення параметрів співпраці України з європейськими фінансовими організаціями та розробити напрями її оптимізації.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- дати загальну характеристику міжнародних фінансових організацій в історичному аспекті діяльності та проаналізувати основні фактори впливу міжнародних фінансових організацій на економіку країни;
- дослідити особливості функціонування європейських фінансових організацій в структурі міжнародних відносин;
- провести моніторинг макроекономічних передумов розвитку співпраці України з європейськими фінансовими організаціями;
- здійснити аналіз стану та перспектив розвитку співпраці між Україною та ЄББР;
- оцінити вплив співпраці між Україною і європейськими фінансовими організаціями на інвестиційне середовище держави;
- запропонувати напрями оптимізації процесу валютно-фінансової інтеграції України в контексті активізації співпраці України з Європейськими фінансовими організаціями;

Об'єктом дослідження є процес співпраці України з Європейськими фінансовими організаціями.

Предмет дослідження: теоретичні та прикладні аспекти діяльності європейських фінансових організацій.

Методи дослідження. Для вирішення вказаних завдань в курсовій роботі використані наступні методи: системного і структурного аналізу, які дозволили провести Дослідження ефективності співпраці України з європейськими фінансовими організаціями; логічного узагальнення - для вивчення теоретичних аспектів функціонування міжнародних фінансових організацій та їх впливу на економічний розвиток держав; експертних оцінок - для розробки напрямів оптимізації процесу валютно-фінансової інтеграції України в контексті активізації співпраці України з європейськими фінансовими організаціями.

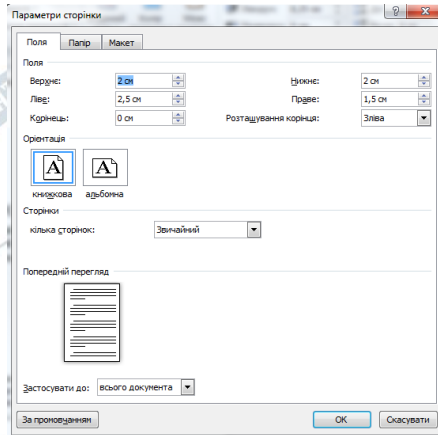
Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що запропоновані в курсовій роботі напрями оптимізації процесу валютно-фінансової інтеграції України в контексті активізації співпраці України з європейськими фінансовими організаціями може слугувати своєрідним орієнтиром для основних органів влади, що включаються в євроінтеграційний процес.

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

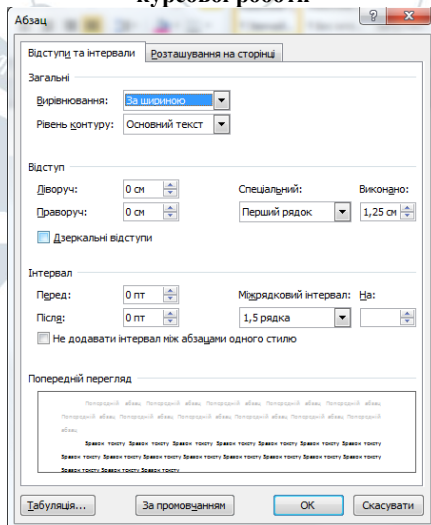

Додаток Ж

Налаштування параметрів сторінок тексту курсової роботи

Налаштування абзацних відступів і міжрядкових інтервалів тексту курсової роботи

Додаток II

**Зразок оформлення заголовків розділів і заголовків підпунктів
розділів курсової роботи**

5

РОЗДІЛ 1

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ НА
МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ**

**1.1. Сутнісно-концептуальні характеристики формування туристичного
продукту на міжнародних ринках**

Текст роботи відповідно до підпункту 1.1.

**1.2. Сутність та економічний механізм формування
конкурентоспроможності туристичного продукту на міжнародних ринках**

Текст роботи відповідно до підпункту 1.2.

**1.3. Система показників оцінки конкурентоспроможності туристичного
продукту на міжнародних ринках**

Текст роботи відповідно до підпункту 1.3.

Приклад написання висновків до курсової роботи

38

ВИСНОВКИ

В курсовій роботі представлено комплексний аналіз стану та перспектив розвитку співпраці України з європейськими фінансовими організаціями. Основні результати дослідження полягають в такому:

1. Співпраця між Україною та ЄБРР розпочалася на початку процесів побудови державних інститутів та переходу до ринкової економіки. Значною мірою саме завдяки цій співпраці, як і співпраці з іншими міжнародними фінансовими організаціями, Україні вдалося пройти шлях від країни з плановою економікою до країни з ринковою економікою.

Зростання обсягів коштів, що ЄБРР інвестує в економіку України, є як підтвердженням зростаючої інвестиційної привабливості України, так і демонстрацією бажання європейських інститутів бачити Україну економічно розвинутою країною.

Створення в Києві офісу керуючого директора ЄБРР по Східній Європі та Кавказу стало черговим підтвердженням значення України для цієї організації та її ролі і місця в регіоні.

Відкриття представництва ЄБРР у Львові сприятиме оптимізації процесу співробітництва малого та середнього бізнесу в західних регіонах України з ЄБРР як в частині кредитів, так і в частині отримання підприємцями цього регіону відповідних фахових консультацій щодо розвитку бізнесу.

2. З метою покращення співробітництва з ЄБРР Кабінету Міністрів України необхідно:

- забезпечити виконання взятих зобов'язань щодо проведення глибоких реформ по модернізації економіки та реальному втіленню в життя;
- забезпечити реалізацію положень, що дозволяють ЄБРР випускати гривневі облігації.

3. Попри певні ризики, який цей крок несе для крупних українських банків та Міністерства фінансів України, здешевлення кредитних ресурсів в загальному рахунку сприятиме розвитку економіки України:

- проводити роботу із повернення посади заступника-розпорядника в ЄБРР втрачену в 2011 році;
- використати напруженість у відносинах ЄС з РФ для перенаправлення кредитів ЄБРР з РФ до України.

Міністерству освіти України необхідно здійснити низку заходів, спрямованих на побудову в Україні ефективної системи підготовки фахівців в сфері співробітництва з ЄБРР, орієнтованих як на співробітництво з ЄБРР, так і на роботу в центральній офісі ЄБРР. Вищим навчальним закладам слід розробити відповідні програми підготовки фахівців по відповідним освітньо-кваліфікаційним програмам також і на рівні післядипломної освіти.

Обласним місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування необхідно:

- сприяти відкриттю регіональних офісів ЄБРР. Цей крок дозволить полегшити комунікацію між представниками малого та середнього бізнесу та представниками ЄБРР.
- сприяти поширенню інформації стосовно перспектив співробітництва з ЄБРР насамперед на регіональному рівні.

4. ЄІБ, основною передумовою створення якого послужили інтеграційні процеси у Європі, є одним із найбільших офіційних кредиторів у світі, найбільш гнучким та рентабельним джерелом фінансування. Україна має спрямовувати власну інвестиційну політику на економічне зростання, одним із параметрів та вагомих чинників якого є залучення іноземних інвестиційних потоків. Враховуючи зазначене, на сучасному етапі розвиток співробітництва з ЄІБ видається особливо важливим.

Перший блок рекомендацій стосується діяльності безпосередньо ЄІБ та узгоджується з позицією Мережі «Бенквоч».

Країни-члени ЄС повинні працювати над тим, щоб прояснити конкретний юридичний і організаційний статус ЄІБ в рамках ЄС, а Банку варто до 2016 р. переглянути внутрішні регламенти для підвищення прозорості та підзвітності.

5. Європейський інвестиційний банк:

- повинен ратифікувати обов'язкові функціональні стандарти і механізм незалежної звітності та оцінки роботи. Крім того, розробити галузеві процедури вкладання коштів у енергетику, лісове господарство, транспорт, раціональне

водокористування і утилізацію відходів, а також інші важливі сфери політики ЄС на основі принципів сталого розвитку та існуючого європейського законодавства.

- має взяти на себе відповідальність за екологічні та соціальні наслідки інвестицій:

- затверджувати тільки ті проекти, які відповідають соціологічним і екологічним стандартам Банку;

- публікувати результати проведення оцінки до затвердження проекту;

- проводити оцінку наслідків реалізації проекту та його внеску в розвиток після завершення.

- має гарантувати участь місцевих громад у процесі прийняття рішень та більший ступінь захисту і компенсації для місцевого населення, яке постраждало від проектів за межами ЄС.

Другий блок рекомендацій стосується підвищення ефективності діяльності української сторони щодо залучення ресурсів ЄІВ для реалізації важливих соціально-економічних проектів. Робота з ЄІВ має набути системності і якісні зміни потрібні вже у поточному році.

На рівні Кабінету міністрів України:

- вжити заходів щодо розширення кола бенефіціарів як на рівні центральних, так і місцевих органів влади. Також має проводитись інформаційно-просвітницька робота серед приватних структур, у т.ч. фінансово-кредитних щодо їх залучення до співробітництва з ЄІВ. Процес співробітництва має стати більш прозорим та відкритим, що також вимагатиме проведення оцінки виконання вже підтриманих ЄІВ проектів.

- Мінекономрозвитку має стати структурою, яка ефективно співпрацюватиме з ЄІВ і координуватиме підготовку й реалізацію проектів, оскільки саме його потенціал дозволяє фахово аналізувати, у яких саме галузях і які саме сегменти потребують допомоги. З цією метою необхідно налагодити оперативну комунікацію з Держінвестпроектом, за посередництва якого ресурси ЄІВ мають бути спрямовані на активізацію реалізації національних проектів.

Третій блок рекомендацій орієнтований на створення необхідних інституційних умов розвитку співробітництва України та ЄІВ, без реалізації яких досягти суттєвого прогресу у двосторонніх відносинах не вдасться.

- Для забезпечення ефективного розвитку співробітництва нагальною

необхідністю є розробка у поточному році скоординованої та узгодженої обома сторонами Стратегії діяльності ЄІБ в Україні до 2016р., яка б містила не тільки пріоритетні напрямки діяльності, але й операційні цілі.

- Ключовою умовою залишається підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС, що надасть нашій державі доступ до спеціалізованих фондів та можливість залучити в Україну проголошені потенційні обсяги ресурсів. При цьому, визначення чітких перспектив членства нашої держави в ЄС має вплинути не тільки на розвиток відносин з ЄІБ, але й збільшити обсяг залучених інвестицій ЄС до України загалом.

5. Інтеграція України до ЄС є необхідною умовою зростання технологічного та економічного рівня розвитку країни, підвищення інвестиційної привабливості економіки, ефективного ринкового господарювання, проведення реформ та модернізації, приведення умов для бізнесу та підприємництва до європейських стандартів.

6. Валютно-курсова політика України повинна передбачати поетапне пом'якшення регуляторних обмежень і поступове підвищення курсової гнучкості гривні у міру досягнення фінансової стабільності. А валютно-фінансова стратегія повинна бути спрямована на одночасне досягнення двох важливих цілей: постійного і надійного зниження темпів інфляції та досягнення макроекономічної стабільності.

Додаток Л

Зразки оформлення елементів графічної частини курсової роботи

1. Взірець оформлення таблиць в курсовій роботі

Таблиця 2.4.

Міжнародні туристські прибуття, % [9]

Макрорегіон	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Світ	1.9	-3.9	6.5	4.6	4.7	4.6	4.2	4.4
Європейський	0,3	-5.1	3.1	6,4	3,9	4.8	2.4	4.9
Азіатсько-Тихоокеанський регіон	1,1	-1.6	13.2	6.2	7.1	6.9	5.8	5.0
Американський	2,7	-4,7	6,3	3,6	4,5	3,1	8,4	4,9
Африканський	2,9	4,6	9,3	-0,7	4,6	4,4	0,3	-2,9
Близько-Східний	20,0	-5,4	13,1	-9,6	2,2	-2,9	6,7	2,8

Джерело: International tourist arrivals, % [9]

2. Взірець оформлення графіків в курсовій роботі

Рис. 2.3. Інтегральні оцінки міжнародної конкурентоспроможності туристичних регіонів світу в рамках географічного та інтеграційного підходів (2013 р.)

3. Взірець оформлення схем в курсовій роботі

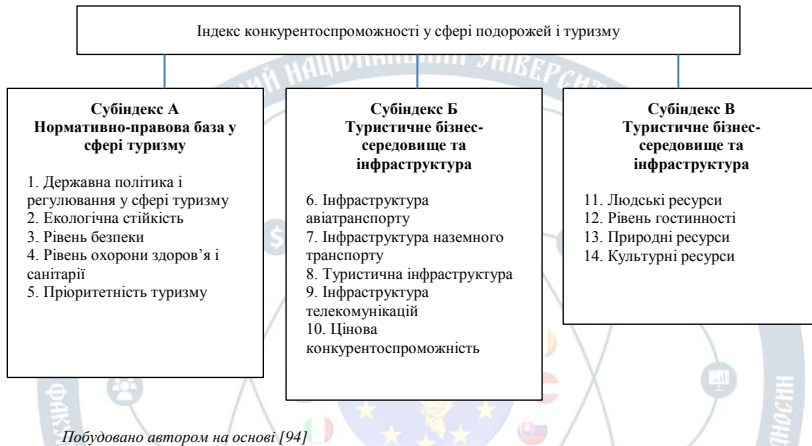

Рис. 2.4. Складові індексу конкурентоспроможності у сфері подорожей і туризму

4. Взірець оформлення діаграм в курсовій роботі

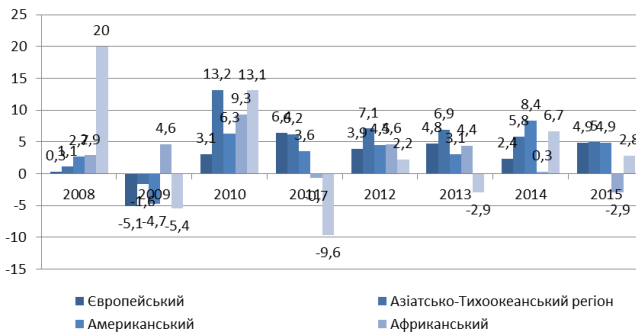

Рис. 2.6. Зміна міжнародних туристських прибуттів по туристським регіонам, 2008-2015 рр.,%

Джерело: Change in international tourist arrivals in tourist regions, 2008-2015, %

Додаток М

**Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який
наводять у курсових роботах**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Василь Великий. Гомілії / Василь Великий ; [пер. з давньогрец.Л. Звонська]. — Львів : Свічачо, 2006. — 307 с. — (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV—V ст. ; № 14). 2. Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Коренівський Д. Г. — К. : Ін-т математики, 2006. — 111 с. — (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України ; т. 59). 3. Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота / Наталя Дмитрівна Матюх. — К. : Асамблея діл. кіл : Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. — 311 с. — (Ювеліри України ; т. 1). 4. Шкляр В. Елементал : [роман] / Василь Шкляр. — Львів : Кальварія, 2005. — 196, [1] с. — (Першотвір).
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. — К. : Києво-Могилян. акад., 2005. — 397, [1] с. — (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична" ; вип. 1). 2. Ромовська З. В. Сімейне законодавство України / З. В. Ромовська, Ю. В. Черняк. — К. : Прецедент, 2006. — 93 с. — (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката) (Матеріали до складання кваліфікаційних іспитів для отримання Свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю ; вип. 11). 3. Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник. — Львів : Растр-7, 2007. — 375 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить заграничный кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эддисон Г. Д. ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. — Днепрпетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. — ХЫП, 265 с.
Чотири автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І.В., Нечипорук А. А.]. — К. : НДІ "Укראгропромпродуктивність", 2006. — 106 с. — (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи). 2. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздев, Ф.Ю. Ялпачик, Ю. П. Гога, М. М. Сердюк. — К. : Вища освіта, 2006. — 478, [1] с. — (ПТО: Професійно-технічна освіта).
П'ять і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Психологія менеджмента / [Власов П. К., Липницький А. В.,Луцишина І. М. и др.] ; под ред. Г. С. Никифорова. — [3-е изд.].— Х. : Гуманитар. центр, 2007. — 510 с. 2. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. — К. : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. — 115 с. — (Серія "Формування здорового способу життя молоді" : у 14 кн., кн. 13).
Без автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. — К. : Грані-Т, 2007. — 119 с. — (Грані світу). 2. Воскресіння мертвих : українська барокова драма : антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. — К. : Грамота, 2007. — 638, [1] с. 3. Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця XIX — початку XX століття : [антологія / упоряд.: Л. Таран, О. Лагутенко]. — К. : Грані-Т, 2007. — 190, [1] с. 4. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : [зб.наук.праць / наук. ред. Каліущенко В. та ін.]. — Чернівці : Рута, 2007. — 310 с.

Багатотомний документ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія Національної академії наук України, 1941—1945 / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.]. — К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007— .— (Джерела з історії науки в Україні). Ч. 2 : Додатки — 2007. — 573, [1] с. 2. Межгосударственные стандарты : каталог в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Рубцова Е. Ю. ; ред. Иванов В. Л.]. — Львов : НТЦ "Леонорм-Стандарт", 2005— .— (Серия "Нормативная база предприятия"). Т. 1. — 2005. — 277 с. 3. Дарова А. Т. Неисповедимы пути Господни... : (Дочь врага народа) : трилогия / А. Дарова. — Одесса : Астропринт, 2006— .— (Сочинения : в 8 кн. / А. Дарова ; кн. 4). 4. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : Особенная часть : в 6 т. / Н. П. Кучерявенко. — Х. Право, 2002— .— Т. 4: Косвенные налоги. — 2007. — 534 с 5. Реабілітовані історією. Житомирська область : [у 7 т.]. —Житомир : Полісся, 2006— .— (Науково-документальна серіякниги "Реабілітовані історією" : у 27 т. / голов. редкол.: Тронько П.Т. (голова) [та ін.]). Кн. 1 / [обл. редкол.: Синявська І. М. (голова) та ін.]. — 2006. — 721, [2] с 6. Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч.1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М. Парамонова. — К. : НТУУ "КПІ", 2006. — 125 с.
Матеріали конференцій, з'їздів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. Молодих учених-аграрників ["Молодь України і аграрна реформа"], (Харків, 11—13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. — Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. — 167 с. 2. Кібернетика в сучасних економічних процесах : зб. Текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. — К. : ІСОА, 2002. — 147 с. 3. Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000р. інформ. бюл. — К. : Асоц. укр. банків, 2000. — 117 с. —(Спецвип.: 10 років АУБ). 4. Оцінка й обґрунтування продовження ресурсу елементів конструкцій : праці конф., 6—9 черв. 2000 р., Київ. Т. 2 / відп. Ред.В. Т. Трошенко. — К. : НАН України, Ін-т пробл. міцності, 2000.— С. 559—956, XIII, [2] с. — (Ресурс 2000). 5. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій : зб. наук. праць / наук. ред. В. І. Моссаковський. — Дніпропетровськ : Навч. кн., 1999. — 215 с. 6. Ризикологія в економіці та підприємстві : зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27-28 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ. податк. адмін. України [та ін.]. — К. : КНЕУ : Акад. ДПС України, 2001. — 452 с.
Препринти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Шиялев Б. А. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ/ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов / Шиялев Б. А., Воеводин В. Н. — Х. ННЦ ХФТИ, 2006. — 19 с. — (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр "Харьк. физ.-техн.ин-т"; ХФТИ 2006-4). 2. Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошній Б. М. — Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС. НАН України, 2006. — 7, [1] с.— (Препринт / НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).
Депоновані наукові праці	<ol style="list-style-type: none"> 1. Социологическое исследование малых групп населения / В. И. Иванов [и др.] ; М-во образования Рос. Федерации, Финансовая академия. - М., 2002. - 110 с. - Деп. в ВИНТИ 13.06.02, № 145432. 2. Разумовский, В. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе / В. А. Разумовский, Д. А. Андреев. - М., 2002. - 210 с. - Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.

Словники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Географія : словник-довідник / [авт.-уклад. Ципін В. Л.]. — Х. : Халімон, 2006. — 175, [1] с. 2. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З.І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. — К. : Європ. ун-т, 2007. — 57 с. 3. Українсько-німецький тематичний словник [уклад. Н. Яцко та ін.]. — К. : Карпенко, 2007. — 219 с. 4. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд.М. Марченко]. — 2-ге вид., оновл. — К. : К.І.С., 2006. — 138 с.
Атласи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Україна : екол.-геогр. атлас : присвяч. всевіт. дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол. : С. С. Куруленко та ін.] ; Рада по вивч. продукт. Сил України НАН України [та ін.]. — / [наук. редкол. : С. С. Куруленко та ін.]. — К. : Варта, 2006. — 217, [1] с. 2. Анатомія пам'яті : атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах пам'яті : посіб. для студ. та лікарів / О. Л. Дроздов, Л. А. Дзяк, В. О. Козлов, В. Д. Маковецький. — 2-ге вид., розшир. та доповн. — Дніпропетровськ : Пороги, 2005. — 218 с. 3. Куерда Х. Атлас ботаніки / Хосе Куерда ; [пер. з ісп. В. Й. Шовкун]. — Х. : Ранок, 2005. — 96 с.
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К. : Парлам. вид-во, 2006. — 207 с. — (Бібліотека офіційних видань). 2. Медична статистика статистика : зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотко. — К. : МНІАЦ мед. статистики і Медінформ, 2006. — 459 с. — (Нормативні директивні правові документи). 3. Експлуатація, порядок і терміни перевірки запобіжних пристроїв посудин, апаратів і трубопроводів теплових електростанцій : СОУ-Н ЕЕ 39.501:2007. — Офіц. вид. — К. : ГРІФРЕ : М-во палива та енергетики України, 2007. — VI, 74 с. — (Нормативний документ Мінпаливенерго України. Інструкція).
Стандарти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. — [Чинний від 2006-01-01]. — К. : Держспоживстандарт України 2006. — IV, 231 с. — (Національний стандарт України). 2. Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 — ДСТУ ISO 6107-9:2004. — [Чинний від 2005-04-01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2006. — 181 с. — (Національні стандарти України). 3. Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірювального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010 - 2 - 020:1994, IDT) : ДСТУ EN 61010-2-020:2005. — [Чинний від 2007-01-01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2007. — IV, 18 с. — (Національний стандарт України).
Каталоги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Междоусударственные стандарты : каталог : в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Павлюкова В. А. ; ред. Иванов В. Л.]. — Львов : НТЦ "Леонорм-стандарт, 2006. — (Серия "Нормативная база предприятия"). Т. 5. — 2007. — 264 с. Т. 6. — 2007. — 277 с. 2. Памятки історії та мистецтва Львівської області : каталог-довідник / [авт.-упоряд. М. Зобків та ін.]. — Львів : Новий час, 2003. — 160 с. 3. Університетська книга : осінь, 2003 : [каталог]. — [Суми : Унів. н., 2003]. — 11 с. 4. Горничка І. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / орницкая И. П., Ткачук Л. П. — Донецк : Лебедь, 2005. — 228 с.
Бібліографічні показники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Куц О. С. Бібліографічний показчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році / О. Куц, О. Вацеба. — Львів : Укр. технології, 2007. — 74 с. 2. Систематизований показчик матеріалів з кримінального права,

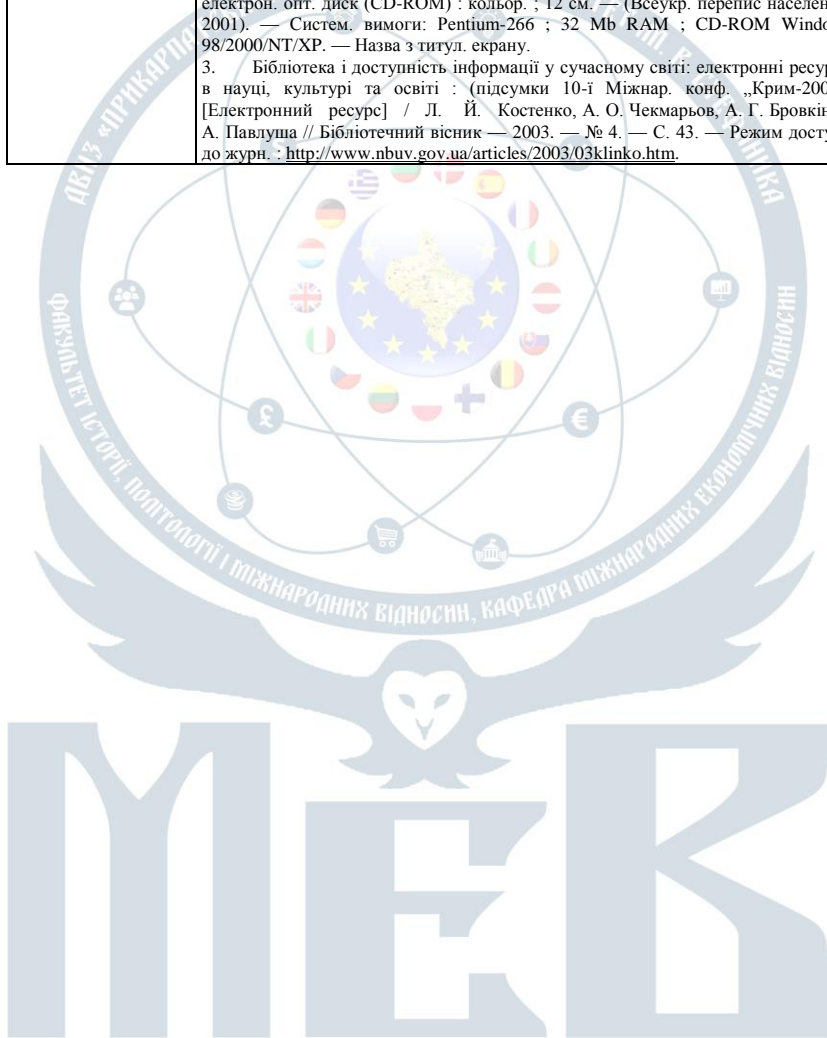
	опублікованих у Віснику Конституційного Суду України за 1997—2005 роки / [уклад. Кириш Б. О., Потлянь О. С.]. — Львів :Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. — 11 с. — (Серія: Бібліографічні довідники ; вип. 2).
Дисертації	1. Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис. . доктора фіз.-мат. наук : 01.03.02 / Петров Петро Петрович. - К., 2005. - 276 с.
Автореферати дисертацій	1. Новосад І.Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів : автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.02.08 „Технологія машинобудування” / І. Я. Новосад. — Тернопіль, 2007. — 20, [1] с. 2. Нгуен Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами : автореф. дис. на здобуття наук. Ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 „Автоматиз. системи упр. Та прогрес. інформ. технології” / Нгуен Ші Данг. — К., 2007. — 20 с.
Авторські свідоцтва	1. А. с. 1007970 СССР, МКИ ³ В 25 I 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В. С. Ваулин, В. Г. Кемайкин (СССР). - № 3360585/25-08 ; заявл. 23.11.81 ; опубл. 30.03.83, Бюл. № 12.
Патенти	1. Пат. 2187888 Российская Федерация, МПК ⁷ Н 04 В 1/38, Н 04 I 13/00. Приемопередающее устройство / Чугаева В.И.; заявитель и патентообладатель Воронеж. науч.-исслед. ин-т связи. - № 2000131736/09 ; заявл. 18.12.00 ; опубл. 20.08.02, Бюл. № 23 (П ч.).
Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	1. Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж. Л. Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. — 2007. — № 6. — С. 15—18, 35—38. 2. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Тетяна Гранчак, Валерій Горовий // Бібліотечний вісник. — 2006. — № 6. — С. 14—17. 3. Валькман Ю. Р. Моделирование НЕ-факторов — основа интеллектуализации компьютерных технологий / Ю. Р. Валькман, В. С. Быков, А. Ю. Рыхальский // Системні дослідження та інформаційні технології. — 2007. — № 1. — С. 39—61. 4. Ма Шуїн Проблеми психологічної підготовки в системі фізкультурної освіти / Ма Шуїн // Теорія та методика фізичного виховання. — 2007. — № 5. — С. 12—14. 5. Регіональні особливості смертності населення України / Л. А. Чепелевська, Р. О. Моїсеєнко, Г. І. Баторщина [та ін.] // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. — 2007. — № 1. — С. 25—29. 6. Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова ; пер. з англ. Н. М. Середи // Банки та банківські системи. — 2007. — Т. 2, № 2. — С. 13—20. 7. Зеров М. Поетична діяльність Куліша // Українське письменство XIX ст. Від Куліша до Винниченка : (нарис з новітнього укр., письменства) : статті / Микола Зеров. — Дрогобич, 2007. — С. 245—291. 8. Третьяк В. В. Возможности использования баз знаний для проектирования технологии взрывной штамповки / В. В. Третьяк, С. А. Стадник, Н. В. Калайтан // Современное состояние использования импульсных источников энергии в промышленности : междунар. науч.-техн. конф., 3-5 окт. 2007 г. : тезисы докл. — Х., 2007. — С. 33. 9. Чорний Д. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації / Д. М. Чорний // По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України : (кінець XIX—початок XX ст. / Д. М. Чорний. — Х., 2007. — Розд. 3. — С. 137—202.
Електронні ресурси	1. Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. мед. вузів III—IV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чувєв. — 80 Min / 700 MB. — Одеса : Одес. мед. ун-т, 2003. — (Бібліотека студента-медика) — 1

електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. — Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2000.— Назва з контейнера.

2. Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. Перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. — К. : CD-вид-во "ІнфоДиск", 2004. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. — (Всеукр. перепис населення, 2001). — Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. — Назва з титул. екрану.

3. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003”) [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник — 2003. — № 4. — С. 43. — Режим доступу до журн. : <http://www.nbuu.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm>.

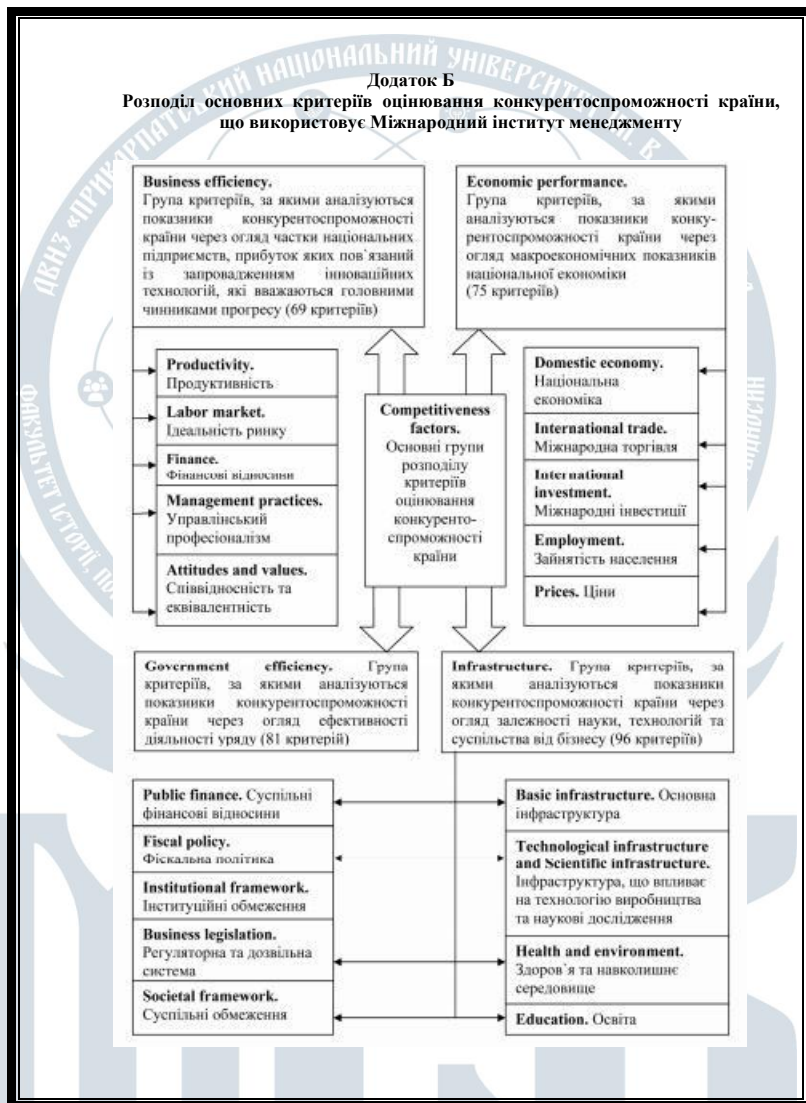
Додаток Н

Приклади оформлення додатків в курсовій роботі
(титольна сторінка додатків)

Приклади оформлення додатків в курсовій роботі

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАНЯ

Лілія Іванівна МИХАЙЛИШИН

Юрій Іванович КОРОВЧУК

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для підготовки курсових робіт з навчальної дисципліни

«Міжнародна економічна діяльність України»

Комп'ютерна верстка:
Коровчук Ю.І.

Підписано до друку 29 серпня 2019 р.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Гарнітура Times/
Папір офсетний. Друк на дублюкаторі.
Умов. друк. арк. 2,8. Облік.-вид. арк. 2,3
Тираж 30 прим.

Друк: ПП «Таля»
77611, Івано-Франківська обл., Рожнятівський р-н, смт. Брошнів-Осада,
вул. Шкільна, 2
Тел.. (03474) 4-68-98
Код ЄДРПОУ: 20540365